

ประวัติและวิวัฒนาการ การพยาบาลในประเทศไทย

(พ.ศ. 2439 - พ.ศ. 2530)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ทวีลาภ

ได้รับทุนสนับสนุนจาก โครงการพัฒนาตำราสาขาพยาบาลศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

หน้า

คำนิยม

คำนำ

สารบัญ

สารบัญรูป

สารบัญแผนภูมิ

บทที่ 1	การพยาบาลระยะต้น (พ.ศ. 2439-2468)	1
	กำเนิดโรงพยาบาลแห่งแรก	3
	กำเนิดโรงเรียนพยาบาลแห่งแรก	5
	กำเนิดโรงเรียนพยาบาลสภาภาษาไทย	15
	กำเนิดโรงเรียนพยาบาลแมคคอร์มิค	20
บทที่ 2	การพยาบาลระยะกลาง (พ.ศ. 2469-2498)	23
	การพยาบาลแผนใหม่	23
	การพยาบาลหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	33
	กำเนิดหลักสูตรหลังพื้นฐานแห่งแรก	35
	กำเนิดโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล	36
บทที่ 3	การพยาบาลระยะพัฒนาเข้าสู่วิชาชีพ (พ.ศ. 2498-2528)	41
	การพัฒนาวิชาชีพ	41
	การพัฒนาทางการศึกษาพยาบาล	43
	การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระยะต้นและ ระยะกลาง (พ.ศ. 2439-2497)	44
	- ระยะพัฒนาการเข้าสู่วิชาชีพ (พ.ศ.2498-2528)	46
	- หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง	50
	- หลักสูตรมหับัณฑิต	52
	- หลักสูตรดุขฎิบัณฑิต	53
บทที่ 4	การบริการพยาบาลยุคพัฒนา (พ.ศ.2498-2525)	55
	การเปลี่ยนแปลงทางการปฏิบัติพยาบาล	56
	การขยายบทบาทของพยาบาล	59

การพัฒนาการบริการพยาบาล	64
กองการพยาบาลและการพัฒนาการบริการพยาบาล	65
การวิจัยทางการพยาบาล	68
บทที่ 5 องค์การวิชาชีพและการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล	73
สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย	80
การควบคุมมาตรฐานการศึกษาพยาบาล	86
การศึกษาพยาบาลในกระทรวงสาธารณสุข	87
กำเนิดหลักสูตรพยาบาลระดับต้น	89
คณะกรรมการควบคุมและประสานงานการศึกษาพยาบาล	96
การควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติพยาบาล	99
- ควบคุมโดยพยาบาลแต่ละคน	99
- คำปฏิญาณของพยาบาลไทย	102
- บัญญัติจรรยาสำหรับพยาบาลของ ICN ฉบับแก้ไข 1973	102
- จรรยาวิชาชีพพยาบาลกำหนดโดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย	105
- การควบคุมโดยมีกฎหมายการประกอบวิชาชีพ	106
- การควบคุมโดยประชาชน	108
บทที่ 6 พระราชบัญญัติวิชาชีพและสภาการพยาบาล	111
วัตถุประสงค์ของสภาการพยาบาล	111
อำนาจหน้าที่ของสภาการพยาบาล	112
คณะกรรมการสภาการพยาบาล	113
ข้อบังคับสภาการพยาบาล	115
การควบคุมมาตรฐาน และคุณภาพทางการศึกษา	121
ของสภาการพยาบาล	
การควบคุมมาตรฐานและคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ	125
เอกสารอ้างอิง	133
ดัชนี	135
ประวัติผู้เขียน	140

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่	1.1 การคลอดโดยหมอดำแย	2
รูปที่	1.2 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์	4
รูปที่	1.3 โรงพยาบาลศิริราช	6
รูปที่	1.4 โรงเรียนราชแพทยาลัย	6
รูปที่	1.5 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ	8
รูปที่	1.6 โรงเรียนหญิงแพทย์ผดุงครรภ์และการพยาบาลไข้ หลังแรก	9
รูปที่	1.7 ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์	10
รูปที่	1.8 ดร.เอช อดัมสัน	10
รูปที่	1.9 หม่อมเจ้าหญิงมณฑาทิพย์ กมลาศน์	18
รูปที่	1.10 โรงเรียนพยาบาลสภากาชาดไทย	19
รูปที่	1.11 โรงเรียนพยาบาลแมคคอร์มิค	20
รูปที่	1.12 นายแพทย์ อี ซี คอร์ด	21
รูปที่	1.13 มิส บาร์แลน	21
รูปที่	2.1 สมเด็จพระราชบิดากรมหลวงสงขลานครินทร์	25
รูปที่	2.2 ครุมนิ สหสสานนท์	26
รูปที่	2.3 ครูอภิตพิทย์ แดงสว่าง	26
รูปที่	2.4 มิส พิทเจอร์ลด์	27
รูปที่	2.5 มิส ปอร์เตอร์	27
รูปที่	2.6 คุณหญิงพินพากย์พิทยาเกท	30
รูปที่	2.7 นางสาวสงวนวรรณ เฟื่องเพชร	30
รูปที่	2.8 อาจารย์ศรีวิไล สิงหนตร	33
รูปที่	2.9 นางสาวเพ็ญ พูนสุวรรณ	33
รูปที่	2.10 ครูอังคณา เหมินทร์	38
รูปที่	3.1 รองศาสตราจารย์ สายหยุด นิยมวิภาค	49
รูปที่	5.1 อาคารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ หลังเก่า 4 สมาคม : แพทย์ เภสัช ทันตแพทย์ และพยาบาล	83
รูปที่	5.2 อาคารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ หลังปัจจุบัน	83
รูปที่	6.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี บุญทอง	132

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1	แสดงระบบการศึกษาพยาบาลในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ.2469-2496 ไม่มีความต่อเนื่องระหว่างพยาบาล และผู้ช่วยพยาบาล	45
แผนภูมิที่ 2	แสดงระบบการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย พ.ศ. 2492 - 2516	94
แผนภูมิที่ 3	แสดงระบบการศึกษาพยาบาลที่ปรับปรุงโดย อนุกรรมการกำหนดนโยบายการศึกษาพยาบาล ในประเทศไทย พ.ศ. 2524	95